

не делују ради остварења националних, већ ужих политичких интереса. Оне су тиме усредсређене на терен политичке демократије и парламентарне борбе за освајање гласова и победом на изборима за представничке органе власти. Ретки су теоретичари партија или политички писци који стављају примат националног над политички и страначки интерес. Такав је, рецимо, Е. Берк који је странку видео и замишљао као „скупину људи уједињених ради остварења, својом заједничком делатношћу, националног интереса на основу неких посебних начела на која су сви пристали“. Чак и по д претпоставком да је (Берк) веровао у национални карактер странке, проф. Лукић изражава сумњу да и сам Берк није до краја био свестан националног обележја идеологије коју води странка јер је могуће да је био под утицајем самообмане да странка привидно делује национално, а стварно делује уже политички и остварује посебне интересе. Док су поједини грађански теоретичари и писци истицали националну компоненту политичке странке, дотле су они други, марксистички (Лењин, Лукач, Стаљин и др.) инсистирали на класној компоненти странке истичући да су странке оруђе за остваривање класних интереса и класне борбе пре свега радничке класе усмерене на рушење буржоаског друштва и успостављања радничке власти (диктатуре) и њеног државног апарата. Под утицајем оваквог марксистичког класног учења (нарочито средином XIX века) политички живот капитализма је постао поприште оштрих класних сукоба између радничке класе и буржоазије које су предводиле њихове, и радничке и буржоаске, партије. Марксистима је била потребна политичка странка настала на класној основи и подели друштва да би заоштрили класне супротности у друштву и изазвали револуцију која ће довести радничку класу на власт и успоставити пролетерску државу типа класне диктатуре. Тако, политичке странке у марксистичкој интерпретацији постају средство насилне оружане борбе за рушење постојећег и легитимног поретка, а не инструмент легалне политичке борбе за освајање парламентарне власти у оквиру постојећег друштва политичке (парламентарне) демократије за које се залажу сви цивилизовани покрети и некада и данас. Са крахом марксизма поражено је и веровање у политичке странке као класне организације и средство класне борбе за постизање класних интереса. Својом заблудом марксисти су преувеличали значај класне поделе у друштву представљајући је као трагичан сукоб између две водеће класе који је погубан по судбину самог друштва. Но како је својевремено добро приметио и наш Слободан Јовановић, класна подела није једина и